

राज्यातील जिल्हा परिषदांना निधी
वितरणासाठी Liability Payment Register
System (LPRS) प्रणाली राबविण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
ग्राम विकास विभाग
शासन परिपत्रक क्रमांक: आयटी-२०१६/प्र.क्र.५९/मातंक
बांधकाम भवन, २५, मझबान पथ.
फोर्ट, मुंबई-४००००९
तारीख: ३१ डिसेंबर, २०२०

- वाचा : १. शासन परिपत्रक ग्रामविकास विभाग, क्र.विकास-२०१७/प्र.क्र.२७२/यो-६,
दि. ३१ मार्च, २०१८.
२. शासन परिपत्रक ग्रामविकास विभाग क्र.विकास-२०२०/प्र.क्र.८५/यो-६,
दि.९ नोव्हेंबर, २०२०.

प्रस्तावना :-

राज्य शासनामार्फत जिल्हा परिषदांना विविध योजनांसाठी निधी वितरीत केला जातो. शासनस्तरावरून दिलेल्या प्रशासकीय मान्यतेनुसार कामांच्या निविदा तयार केल्या जातात. त्यानुसार कंत्राटदारांना कार्यारंभ आदेश दिला जातो. कंत्राटदारांनी केलेल्या कामाच्या प्रगतीनुसार टप्प्याटप्प्याने कार्यकारी अभियंता यांच्याकडून देयक तयार केले जाते. यानंतर मुख्य वित्त व लेखा अधिकारी यांनी सदर देयकाची तपासणी केल्यानंतर ते अदा केले जाते. या प्रक्रियेमध्ये ब-याच वेळा निधी जिल्हा परिषदांकडे पडून राहतो. काही वेळा देयक अदा करण्यास विलंब होतो. तसेच मंजूर कामांना तांत्रिक मान्यता प्राप्त करणे निविदांना मिळणारा प्रतिसाद व इतर तांत्रिक बाबींमुळे काम पूर्ण होण्यास अधिक कालावधी लागत असल्याने निधी अखर्चित राहतो. तोपर्यंत हा निधी जिल्हा परिषदेच्या बँक खात्यामध्ये पडून राहतो. परिणामी राज्याच्या एकत्रित निधीतून जिल्हा परिषदांकडे अशा प्रकारे हस्तांतरित किंवा अभिकरण तत्वावर दिलेल्या योजनांचा निधी हा बँक खात्यामध्ये पडून राहतो. कित्येकदा दोन आर्थिक वर्षातही निधी खर्च न झाल्याने पुन्हा एक आर्थिक वर्षात अखर्चित निधी खर्च करण्याची परवानगी मागविण्यात येते. काही जिल्हा परिषदांमध्ये पैसे खर्च न करता प्रलंबित असतात व त्याचवेळी त्याच लेखाशीर्षाखालील योजनेचे बिल इतर जिल्हा परिषदांमध्ये निधीअभावी अदा केले जात नाही. प्रत्येक वेळी पूर्वी वितरीत केलेला निधी खर्चित झाल्याची खात्री पटवण्यासाठी उपयोगिता प्रमाणपत्राची मागणी करावी लागते. तसेच एखाद्या प्रकल्पाची सद्यस्थिती काय आहे किंवा एखाद्या टप्प्यावर एखाद्या योजनेचे शासनावर किती दायित्व (Liability) आहे, याची खातरजमा करण्यासाठी वेळोवेळी प्रत्येक जिल्हा परिषदेकडून माहिती संकलित करावी लागते.

या सर्व प्रशासकीय अडचणी, त्रुटी व अकार्यक्षमता दूर करण्यासाठी व केंद्र व राज्य शासनाच्या धोरणानुसार शासकीय कार्यालयातील सर्व आर्थिक व्यवहार रोखरहीत, घनादेशरहित

व डिजीटल पध्दतीने करण्याविषयी आदेश असल्यामुळे ग्राम विकास विभागांतर्गत ICICI बँकेने विकसित केलेल्या LRS (Liability Register System) या संगणक प्रणालीचा वापर करण्यात येत होता. दरम्यान वित्त विभागाने शासन निर्णय दि. १३ मार्च, २०२० अन्वये शासकीय निधी केवळ राष्ट्रीयकृत बँकामध्ये ठेवण्याचे धोरण जाहीर केले. त्यामुळे ICICI बँकेमार्फत करण्यात येत असलेल्या निधी वितरणास स्थगिती देण्यात आली होती. आता त्याच धर्तीवर बँक ऑफ महाराष्ट्र या शासन मान्यता प्राप्त राष्ट्रीयकृत बँकेने Compressive Liability Payment Register System (LPRS) संगणक प्रणाली विकसित केली आहे. सदर प्रणालीवरून वितरीत करावयाच्या निधीबाबत पुढील प्रमाणे निर्देश देण्यात येत आहेत.

-: शासन परिपत्रक:-

१. बँक ऑफ महाराष्ट्र यांनी तयार केलेली सदर LPRS (Liability Payment Register System) ही संगणकाधारीत वेबबेस्ड प्रणाली राहिल. यामध्ये प्रशासकीय मान्यता शासन स्तरावरून नोंदविली जाईल. प्रशासकीय मान्यता प्रदान झाल्यानंतर जिल्हा परिषद निविदा प्रक्रिया पार पाडेल व निवडण्यात आलेल्या निविदाधारकाची माहिती संबंधित कार्यान्वयन अधिकारी या प्रणालीवर भरेल. यामध्ये कंत्राटदाराचा तसेच जिल्हा परिषदेचा बँक खाते क्रमांक, IFSC CODE इत्यादीचा समावेश राहिल. ही माहिती भरल्यानंतर प्रणाली एक संगणक निर्मित संकेतांक (Computer generated code) LPRS कोड निर्माण करेल. हा संकेतांक नमूद केल्याशिवाय कोणताही कार्यारंभ आदेश देता येणार नाही.
२. यानंतर जिल्हा परिषदेच्या प्रचलित कार्यपध्दतीनुसार कार्यारंभ आदेश देण्यात येईल व कामाच्या प्रगतीनुसार प्रचलित कार्यपध्दतीनुसारच बिल/ देयक मंजूर करण्यात येईल. संबंधित आहरण व संवितरण अधिकारी उदा. कार्यकारी अभियंता त्या प्रणालीत मंजूर देयकानुसार प्रत्यक्ष प्रदानासाठी मान्य रक्कम वजातीसह नोंदवेल. नियमित कार्यालयीन पध्दतीप्रमाणे प्रत्यक्ष देयक मुख्य लेखा वित्त अधिकारी यांच्याकडे जाईल. मुख्य लेखा वित्त अधिकारी देयकाची रक्कम व प्रत्यक्ष देयकावरील रक्कम वजातीसह तपासून सदर देयक पारित करण्यासाठी मान्यता देतील.
३. मुख्य लेखा वित्त अधिकारी यांनी मान्यता दिल्यानंतर संगणक प्रणालीवरील Liability Payment Register System मध्ये त्याची नोंद होईल.
४. सर्व जिल्हा परिषदांच्या Liability Payment Register System मधील देयकांची जिल्हा निहाय एकत्रित माहिती ग्राम विकास विभाग स्तरावरील संबंधित नियंत्रक अधिकारी यांच्या लॉगीनमध्ये दिसेल. सदर माहिती PDF फॉर्मॅट मध्ये डाऊनलोड करून त्याची प्रिंट आऊट घेऊन संबंधित कार्यासनातून शासनाच्या अंतिम मान्यतेसाठी प्रस्ताव सादर करण्याची कार्यवाही करण्यात येईल.

५. शासनाच्या अंतिम मान्यतेनंतर संबंधित कार्यासनातून देयके अदा करण्यासंबंधीचे आदेश निर्गमित करण्यात येतील.
६. सदर आदेशाची प्रत संगणक प्रणालीवर अपलोड केल्यानंतर आदेशातील तपशिलानुसार या प्रयोजनार्थ बँक ऑफ महाराष्ट्र या बँकेत उघडण्यात आलेल्या खात्यामधून कंत्राटदाराला देय रक्कम कंत्राटदाराच्या खात्यात आणि वजातीची रक्कम जिल्हा परिषदेच्या संबंधित आंहरण व संवितरण अधिकारी यांच्या खात्यात जमा करण्यात येईल. त्यांनी सदर रक्कम योग्य त्या शासकीय यंत्रणेकडे जमा करावी.
७. या प्रणालीद्वारे थेट प्रदानाकरिता बँक ऑफ महाराष्ट्र या बँकेमध्ये शून्याधारित चालू खाते उघडण्यात येईल. या खात्यामध्ये शासनाने आहरीत केलेली रक्कम अथवा अन्य खात्यात जमा केलेली रक्कम जमा करण्यात येईल. संगणक प्रणालीवर प्रदानाकरिता आदेश प्राप्त झाल्यानंतर बँकेने लाभार्थ्यांच्या/ कंत्राटदाराच्या / जिल्हा परिषदेच्या खात्यात थेट प्रदान करणे आवश्यक आहे.
८. सद्यस्थितीत मा. लोकप्रतिनिधींनी सुचविलेल्या गावंतर्गत मूलभूत सुविधा, कोकण पर्यटन विकास कार्यक्रम, ग्रामीण तीर्थक्षेत्र विकास (ब वर्ग), मा. बाळासाहेब ठाकरे स्मृती मातोश्री ग्रामपंचायत बांधणी या योजनांसाठी ही कार्यपद्धती अंमलात राहिल. त्यामध्ये इतर योजनांचा समावेश करणेबाबत शासनस्तरावरून वेळोवेळी आदेश निर्गमित करण्यात येतील.
९. सदर योजनानंतरगत सर्व कामांची जबाबदारी जिल्हा परिषद स्तरावर अतिरिक्त मुख्य कार्यकारी अधिकारी आणि सार्वजनिक बांधकाम विभागांतर्गत कार्यकारी अभियंता यांची राहिल.
१०. सदर संगणकीय प्रणाली शाश्वत व यशस्वीरीत्या कमीतकमी १० वर्षे चालविण्याकरिता ग्राम विकास विभाग पूर्णपणे जबाबदार असेल.
११. उपरोक्त संगणक प्रणालीची चाचणी User Acceptance Test (UAT) घेण्यासाठी समिती गठीत करण्यात येईल. UAT समितीच्या मान्यतेनंतर सदर प्रणालीवरून निधीचे वितरण करणे बंधनकारक राहिल.
१२. यासाठी ग्रामविकास विभाग व बँक ऑफ महाराष्ट्र यांच्यात सामांजस्य करार (MoU) करण्यात येईल.
१३. सदर प्रणालीचा वापर करण्यासाठी बँकेकडून आवश्यक ते तांत्रिक सहाय्य पुरविण्यात येईल.
१४. सदर प्रणालीचा वापर करण्यासाठी शासनावर किंवा जिल्हा परिषदेवर कोणताही वित्तीय भार येणार नाही
१५. सदर योजनांबाबतची इतर सर्व प्रशासकीय कार्यवाही ग्रामविकास विभागाच्या विषयसूचीनुसार योजनांशी संबंधित कार्यासनाने करावी.

सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आले असून त्याचा संकेतांक २०२०१२३११५७०६५३२० असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावांने,

(राजेश कुमार)

अपर मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. सर्व विभागीय आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य
२. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
३. उप सचिव (राज्य योजना/बांधकाम), ग्राम विकास विभाग, बांधकाम भवन, मुंबई
४. राज्य प्रकल्प संचालक, राष्ट्रीय ग्राम स्वराज अभियान, पुणे
५. उप आयुक्त, (विकास), विभागीय आयुक्त यांचे कार्यालय, सर्व
६. अधीक्षक अभियंता, सार्वजनिक बांधकाम मंडळ (सर्व)
७. अतिरिक्त मुख्य कायकारी अधिकारी/उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
८. मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
९. कार्यकारी अभियंता, बांधकाम विभाग (सर्व)
१०. कार्यकारी अभियंता, जिल्हा परिषद (सर्व)
११. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) महाराष्ट्र-१ मुंबई/ महाराष्ट्र-२ नागपूर
१२. जिल्हा कोषागार अधिकारी (सर्व)
१३. गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती (सर्व)
१४. ग्रामसेवक/ग्रामविकास अधिकारी, ग्रामपंचायत (सर्व)
१५. वित्त विभाग (व्यय-१५/अर्थसंकल्प-१६/१७) मंत्रालय, मुंबई-३२
१६. नियोजन विभाग (कार्यासन १४४४) मंत्रालय, मुंबई-३२
१७. सार्वजनिक बांधकाम विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
१८. सर्व कार्यासने, ग्रामविकास विभाग, बांधकाम भवन, मुंबई
१९. निवडनस्ती (आपले सरकार कक्ष)

प्रत माहितीसाठी,

१. मा.मंत्री (ग्रामविकास), यांचे खाजगी सचिव
२. मा.राज्यमंत्री (ग्रामविकास), यांचे खाजगी सचिव
३. मा.प्रधान सचिव (ग्रामविकास विभाग) यांचे स्वीय सहायक